

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วย ช่วยอำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถ ของตนเองของนักเรียน

The Development of Co-Facilitate Instructional Process to Improve Students' Self - Efficacy

บ้งอร เสรีรัตน์*

*สาขาวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*Corresponding author. Email : onbsru@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวก 2) พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน นักเรียนที่เข้าร่วมวิจัย มีจำนวน 14 คนเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คน การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) คู่มือประกอบการใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ และ 2) แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์สามเส้า (Triangulation Method) ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวก มี 5 องค์ประกอบคือ แนวคิด จุดมุ่งหมาย กระบวนการ บทบาท และปัจจัยสนับสนุน 2) การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะ การทุ่มเทความพยายาม และความมั่นใจในตนเองของผู้เรียน

คำสำคัญ: กระบวนการจัดการเรียนการสอน การรับรู้ความสามารถของตนเอง

Abstract

The purposes of this study were to develop co-facilitate instructional process and to improve students' self - efficacy. The participants included 14 students: 8 pratomsuksa fifth students and 6 Matayomsuksa fourth students. The research consisted of 2 stages: 1) the instructional process development stage and 2) the experiment stage. Co-facilitate instructional process handbook and test of self- efficacy were used as the research instruments. Test of self- efficacy was used to collect quantitative data. Observation in depth interview and focus group were used to collect qualitative data. Mean (μ) and standard deviation (σ) were used to analyze quantitative data and content analysis was used to analyze qualitative data. Triangulation analysis was used to check accuracy. Research results revealed that 1) co-facilitate instructional process consisted of 5 elements: principles, objective, processes, roles and supportive factors. 2) The students' self - efficacy were improved especially students invested more effort and more self - confidence.

Keywords: Instructional Process, Self – Efficacy

บทนำ

การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งคือการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self - Efficacy) ซึ่งเป็นการรับรู้และประเมินตนเองว่ามีศักยภาพเพียงพอ และมากน้อยระดับใดในการทำกิจกรรม บุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถในระดับสูงก็จะมีโอกาสและแนวโน้มในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งใจ โดยบุคคลจะเพิ่มความมุ่งมั่น ความพยายามให้มากขึ้น และไม่ย่อท้อ เมื่อพบกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ การพัฒนานักเรียนให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นในตนเองแก่นักเรียน และความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้องว่านักเรียนจะประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในการทำงาน การเรียน รวมทั้งการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา

แบนดูล่า (Bandura, 1986) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดนี้ได้กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าเป็นการประเมิน ตัดสิน ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ว่าตนเองมีความสามารถเพียงพอหรือไม่ มีความสามารถอยู่ในระดับใด หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงก็จะปฏิบัติงานอย่างพากเพียร และมีความพยายามกระตือรือร้น และใส่ใจในการปฏิบัติงานแม้พบปัญหาอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ยังได้เห็นตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานนั้นๆ และบุคคลมีโอกาสดำเนินการกระตุ้น และสนใจ

จากบุคคลอื่นในบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดความสำเร็จ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะยิ่งมากขึ้น นอกจากนี้ ปาจาเรส และ มิลเลอร์ (Pajares and Miller, 1994) ได้กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของบุคคลว่าเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเฉพาะลงไปในสถานการณ์ต่าง ๆ สำหรับ ลัสซชินสกา กูเทียร์เรซ - โดนา และ ชวอร์เซอร์ (Luszczynska, Gutierrez - Dona and Schwarzer, 2005) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงว่าเขาจะเลือกทำสิ่งที่ท้าทาย เขาจะตั้งเป้าหมายสูงและเกาะติดกับเป้าหมาย เขาจะทุ่มเท และพยายามจนงานสำเร็จ เมื่อมีอุปสรรคและความผิดหวังเขาจะทบทวน หาแนวทางใหม่และปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว และมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าตนเองมีความสามารถมากพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นจะพัฒนาได้ดีเมื่อบุคคลมีโอกาสดำเนินการ สถานการณ์สำคัญซึ่งอาจจะเกิดจากสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ สถานการณ์ผสมผสานกันก็ได้โดยสถานการณ์สำคัญ 4 ประการที่ช่วยพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ 1) การได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมหลายๆ ครั้ง (Enactive Attainment) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ความสามารถของตนเอง 2) การได้เห็นแบบอย่างจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จ (Vicarious Experience) โดยเฉพาะหากพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่คล้ายกับพฤติกรรมของตนเองก็จะเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น 3) การได้รับคำพูดจูงใจ (Verbal Persuasion) ซึ่งส่งผลให้บุคคลเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และมีกำลังใจที่จะกระทำการให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายโดยเฉพาะคำพูดของบุคคลที่มีความสำคัญกับเขา และเป็นคำพูดที่ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น 4) สภาพร่างกาย (physiological state) เมื่อบุคคลมีความพร้อมทั้งกายภาพ จิตใจ และอารมณ์ ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง หากบุคคลขาดความพร้อมทางร่างกาย หรือจิตใจ โดยมีความกังวลในระดับสูงก็จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองอยู่ในระดับต่ำ (Bandura, 1986)

การจัดการเรียนการสอนที่เกิดผลต่อการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นนักเรียนต้องมีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มตัว โดยที่ผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียน โดยไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2557) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอน 7 ประการในการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดวัฒนธรรมการผลิตความรู้ (Producing Culture) ดังนี้ 1) ให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมาย 2) ส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง 3) ส่งเสริมและฝึกนักเรียนให้คัดกรองข้อมูลได้เอง 4) ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง 5) ส่งเสริมให้นักเรียนตกผลึกในความรู้ที่ได้มา 6) ให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และ 7) ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินความรู้ ส่วน ทิศนา ขัมมณี (2555) ได้พัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิด 5 ประการซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของผู้สอนคือ 1) การเปิดโอกาสให้สร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน 3) การจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศให้เกิดความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจและความรู้ 4) การจัดโอกาสให้เรียนรู้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ และ

5) การให้โอกาสในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ นอกจากนี้ บิกส์ และเทลเฟอร์ (Biggs and Telfer, 1987) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบลึก (Deep Learning) ที่เน้นการจัดสถานการณ์ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน คิดแผนงาน ปฏิบัติ สรุปสาระ และเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยผู้สอนต้องจัดสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจภายใน ทำให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มตัว กระตุ้นให้มีความพยายามที่จะศึกษาจนเกิดความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ และสิ่งที่เรียนรู้ ให้มีโอกาสดำเนินความรู้ให้เกิดความหมายเพิ่มมากขึ้นโดยการสร้างความสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่

การให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้นั้นมีหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในระดับที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) การให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดขึ้น และ 2) การให้นักเรียนมีบทบาทในการได้คิดวางแผนการทำการกิจกรรมและเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากกว่า นอกจากบทบาทดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าในแต่ละห้องเรียนนั้นมีนักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน การที่ผู้สอนจัดโอกาส บทบาท และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกันให้แก่ นักเรียนทุกกลุ่มนั้นจะทำให้ นักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถสูง และมีความพร้อมขาดโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยเห็นว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมสูง มีบทบาทเพิ่มขึ้น โดยการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือผู้สอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ตนเองและเพื่อนในห้องในลักษณะเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก ด้วยการสนับสนุนของผู้สอน ทั้งการสร้างความรู้ร่วม การเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงจูงใจและชักจูงด้วยคำพูด การให้โอกาสได้วางแผนเป้าหมายในการเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และได้ประสบกับความสำเร็จและเกิดความภูมิใจ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายทั้งทำให้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง ได้พัฒนาคุณลักษณะสำคัญและที่สำคัญคือจะทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองมากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่นำแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self - Efficacy) แนวคิดการเรียนรู้แบบลึก (Deep Learning) แนวคิดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ (Experiential Learning) แนวคิดการเรียนรู้โดยการชี้นำตัวเอง แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมาใช้ โดยจัดโอกาสให้นักเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมสูง มีบทบาทเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับเพื่อน ในห้องเรียนร่วมกับผู้สอน และกลุ่มเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถและความพร้อมสูง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะทำให้นักเรียนมีโอกาสนในการทำการกิจกรรมมากกว่า ลึกซึ้งกว่า ยาก และ ทำหายมากกว่า ซึ่งเมื่อทำการกิจกรรมดังกล่าวได้สำเร็จบ่อย ๆ นักเรียนก็จะเกิดความมั่นใจในตนเอง เกิดแรงจูงใจ เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น โดยในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ ที่พัฒนาขึ้นทั้งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และ

ชั้นมัธยมศึกษา และทั้งในวิชาที่เน้นการปฏิบัติ และวิชาที่เน้นในเชิงวิชาการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเพียงพอสำหรับการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ โดยเลือกศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากเป็นชั้นที่มีเวลามากพอในการทำกิจกรรมลักษณะนี้ เพราะไม่มีความกังวลในการเตรียมตัวเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และเลือกทดลองในวิชาดนตรีเป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติ ส่วนวิชาที่เน้นในเชิงวิชาการนั้นเลือกวิชาสังคมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวก
2. เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนที่ร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวก

วิธีการดำเนินงาน

1. นักเรียนที่เข้าร่วมทดลอง

นักเรียนที่เข้าร่วมทดลอง มีจำนวน 14 คน เป็นนักเรียนของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 โรงเรียนดังนี้ 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครในเขตภาษีเจริญ ซึ่งทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนฯในการเรียนเนื้อหาดนตรี และ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักบริหารการศึกษากลาง ในเขตบางรัก ซึ่งทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนฯในการเรียนเนื้อหาสังคมศึกษา ในการคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมทดลองมีเกณฑ์ 2 ประการคือ 1) มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง โดยพิจารณานักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย สูงกว่า 3.50 และ 2) มีทักษะทางสังคม สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในห้อง โดยได้ข้อมูลจากการเสนอชื่อจากเพื่อนในห้อง

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มี 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

2.1 ขั้นพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ เป็นขั้นตอนในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 พัฒนาร่างกระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงร่างกระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ

2.1.3 จัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ

2.1.4 จัดทำร่างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

2.1.5 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาร่างคู่มือประกอบการใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ และร่างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง และปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.2 ขั้นทดลองใช้ และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ ในชั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 สำรวจและเลือกโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมทดลองซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

2.2.2 คัดเลือกและเตรียมความพร้อมผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน โดยมีขั้นตอนสำคัญคือ

1. การพัฒนาผู้ช่วยวิจัยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง วิธีการจัดกิจกรรมตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ และวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย และ

2. การฝึกทักษะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ ฯ

2.2.3 คัดเลือกนักเรียนที่เข้าร่วมทดลองในห้องเรียนที่ทดลองตามเกณฑ์และสำรวจความสามารถพิเศษโดยการสัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมทดลอง และ เพื่อนสนิท

2.2.4 วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองด้วยแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยนักเรียนประเมินตนเอง

2.2.5 ทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 10 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมง กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกระหว่างร่วมกิจกรรมและเมื่อใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ 5 ครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้นำข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนมาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ ก่อนนำไปทดลองใช้อีก 5 ครั้ง และผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก

2.2.6 เก็บข้อมูลผลการทดลองโดยนักเรียนประเมินตนเองเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง สัมภาษณ์เชิงลึก และจัดให้มีการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 จัดให้มีการสนทนากลุ่มกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และครั้งที่ 2 จัดให้มีการสนทนากลุ่มกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2.7 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลผลการทดลองมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ฯ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วนดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลผลการประเมิน

ตนเองเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองมาโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพิจารณาข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างทดลอง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนทุกคนที่ร่วมทดลอง และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์สามเส้า (Triangulation Method)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวกมี 5 องค์ประกอบคือ แนวคิด จุดมุ่งหมาย กระบวนการ บทบาท และปัจจัยสนับสนุน รายละเอียดดังนี้

1.1 แนวคิด

การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถพัฒนาได้จากการจัดสถานการณ์ดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบลึกโดยจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจในการเรียนโดยผู้สอนมีการกระตุ้นด้วยกิจกรรมและคำพูด ในบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรและเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน 2) นักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่ยาก และท้าทาย ได้ตั้งเป้าหมายในการเรียน ได้ศึกษาเนื้อหาอย่างตั้งใจจนเกิดความเข้าใจ มีโอกาสได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และนำความรู้ไปใช้ 3) นักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่เหมาะสมความสำเร็จ และมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จบ่อยครั้งจากการปฏิบัติและการเรียนรู้ 4) นักเรียนมีโอกาสรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้สอนและเพื่อน และมีโอกาสได้ทบทวน ไตร่ตรองสิ่งที่ได้ดำเนินการ และสิ่งที่ได้เรียนรู้

1.2 จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน

1.3 กระบวนการ

กระบวนการเรียนการสอน มี 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ ในระยะนี้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ เนื้อหา และแนวทางที่กำหนดคือออกแบบกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ 1)การเตรียมความพร้อม และสร้างแรงจูงใจก่อนการเรียน 2) การเรียนรู้เนื้อหาสาระ 3) การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม 4) การปฏิบัติกิจกรรมรายบุคคลเพื่อทบทวนและขยายความรู้ให้มากขึ้น 5) การสรุปความรู้ และการสะท้อนความคิด

ระยะที่ 2 การเตรียมพร้อมนักเรียน ในระยะนี้ มีกิจกรรม 3 ขั้นตอนดังนี้ 1. การคัดเลือกนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก ตามเกณฑ์คือ มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง และมีทักษะทางสังคม 2. การเตรียมพร้อมนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก โดยมีกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรมดังนี้ 1) การสร้างแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรมโดย

การสร้างความตระหนักในความสำคัญในบทบาทของตนเอง และสิ่งที่จะได้รับ 2) การกระตุ้นให้ตั้งเป้าหมายในการเรียน การสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียน และ กิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดขึ้น 3) การเสนอตัวแบบที่เหมาะสม การจัดบทบาทที่เหมาะสม และฝึกฝนจนนักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับ สำหรับบทบาทที่ นักเรียนได้รับมีดังนี้ 1) การค้นคว้าและนำเสนอเนื้อหา 2) การสาธิต 3) การเป็นผู้ช่วยดูแล ความเรียบร้อยในการทำกิจกรรมในกลุ่มย่อย 4) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ 5) การสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ของกลุ่ม และห้องเรียน 6) การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของ เพื่อนและให้การช่วยเหลือและชื่นชม 7) การอธิบายข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อเพื่อนสงสัย 8) การสร้างผลงานที่เป็นตัวอย่าง และ 9) การรวบรวมผลงานผลการประเมิน

ระยะที่ 3 การปฏิบัติในห้องเรียน ระยะนี้มีกิจกรรมสำคัญ 2 กิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมสร้างความเข้าใจ แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 เป็นการสร้างความเข้าใจในภาพรวมทั้งหมดซึ่งดำเนินการในครั้งแรกก่อนจัดกิจกรรม โดยผู้สอนชี้แจง จุดประสงค์ ผลที่จะเกิดขึ้น และบทบาทของนักเรียน ช่วงที่ 2 เป็นการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งโดยผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ ลำดับขั้นตอน การจัดกิจกรรม และบทบาทของนักเรียนทั้งที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกและนักเรียน คนอื่นในห้องเรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ตามบทเรียนเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น นักเรียนเป็นสำคัญซึ่งเน้นการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบ โดยนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกมีบทบาทในการทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับ เพื่อนในทุกขั้นตอนแต่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกตามบทบาทที่ได้รับด้วย

ระยะที่ 4 การสรุปและสะท้อนผลการปฏิบัติระยะนี้ดำเนินการกับนักเรียน ที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกหลังจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียนแต่ละครั้งโดยเน้น บรรยากาศการเปิดใจ เป็นกัลยาณมิตร และการยอมรับกันและกัน โดยมี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. นักเรียนแต่ละคนนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของตนเอง ทั้งสิ่งที่ทำได้ดี ปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการแก้ปัญหาและผลการทำงาน และความรู้สึก ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามบทบาทของตน หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้เพื่อนชื่นชม และให้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของเพื่อนเพื่อการปรับปรุง และผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ ในการปฏิบัติงานของนักเรียนแต่ละคน และยกตัวอย่างพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ดีเพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนคนอื่น

2. นักเรียนสรุปและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ และแนวทาง ปฏิบัติในครั้งต่อไป

3. ผู้สอนชี้แจง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ครั้งต่อไป และบทบาทของ นักเรียนแต่ละคน หลังจากนั้นให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสาระ และฝึกฝนบทบาทของตนเองที่ ได้รับมอบหมาย

1.4 บทบาทของผู้สอนและนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก

1.4.1 บทบาทของผู้สอน

ผู้สอนมีบทบาท 8 ประการดังนี้

(1) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน

(2) คัดเลือกและศึกษาข้อมูลความสามารถของนักเรียนแต่ละคนเพื่อจัดบทบาทที่เหมาะสม

(3) เตรียมความพร้อม สร้างแรงจูงใจ และสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับ

(4) สร้างบรรยากาศที่เกื้อกูล สร้างโอกาส และสถานการณ์ที่ยากท้าทายให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง โดยการวางเป้าหมาย ได้ปฏิบัติกิจกรรม ได้รับความสำเร็จและการชื่นชม ทั้งจากเพื่อนและจากผู้สอน

(5) ประเมินผลการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมและเก็บข้อมูลการรับรู้ความสามารถของตนเอง

(6) แก้ปัญหาในระหว่างการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะปัญหาของนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกที่ขาดความมั่นใจ และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับได้โดยผู้สอนจะต้องช่วยเหลือและกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่น ความพยายามจนทำงานได้สำเร็จ

(7) เป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูง

(8) ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหา และมีการปรับปรุงตัวเอง

1.4.2 บทบาทของนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก

(1) ศึกษาเนื้อหาที่เรียน อย่างใส่ใจ

(2) ตั้งเป้าหมาย วางแผน และปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย

(3) กระตุ้นตนเองให้มีความมั่นใจและตระหนักในความสำคัญของบทบาทที่ได้รับเปิดใจ และพร้อมเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และพร้อมเผชิญและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

(4) ให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกอย่างจริงใจ

(5) สังเกตพฤติกรรมตนเองและเพื่อน และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม และหาแนวทางในการปรับปรุงให้เหมาะสม

1.5 ปัจจัยสนับสนุน

1.5.1 แรงจูงใจของนักเรียนและความมั่นใจของนักเรียนมีความสำคัญมาก ผู้สอนจึงต้องกระตุ้น และสร้างให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดการจัดกิจกรรม โดยการได้รับการเสริมแรง การกระตุ้นให้รับรู้ในสำคัญของบทบาทที่ได้รับ และ ผลที่เกิดขึ้น

1.5.2 แบบอย่างที่ดีของผู้สอนในการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยเฉพาะพฤติกรรมและความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีความมุ่งมั่นและพยายามจนบรรลุเป้าหมาย

1.5.3 ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน และความเข้าใจในบทบาทของตนเอง

ในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก

1.5.4 บรรยายการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งที่ต้องมีความเป็นมิตร ทุกคนพร้อมที่จะเปิดใจ พร้อมที่จะชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นแม้ว่าจะเล็กน้อย และพร้อมนำข้อมูลที่เป็นจุดพร่องมาปรับปรุงให้ดีขึ้น มีการยอมรับฟังความคิดเห็นและกัน และการตระหนักในความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนจากการรับฟังข้อมูลจากผู้อื่น

1.5.5 การสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน การให้การยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถของนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกจากนักเรียนคนอื่นในห้อง

1.5.6 ความยาก และความท้าทายในบทบาทที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และเพื่อให้มีโอกาสนในการตั้งศักยภาพที่อยู่ในตนเองมาใช้

2. ผลการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน

กลุ่มนักเรียน	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		คะแนนที่เพิ่มขึ้น
	μ	σ	μ	σ	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (8 คน)	1.85	.395	4.45	.213	2.60
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (6คน)	1.85	.478	4.16	.320	2.32
รวม (14 คน)	1.85	.415	4.32	.291	2.47

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า คะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนทั้งหมดเพิ่มขึ้น 2.47 คะแนน และเมื่อพิจารณาคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเพิ่มขึ้น 2.60 และ คะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มขึ้น 2.32 คะแนน

และเมื่อพิจารณาคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองหลังการทดลองใน 6 ประเด็นคือ 1) ความทุ่มเท มุ่งมั่นตั้งใจ และความพยายาม 2) ความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ความมั่นใจในตัวเอง 4) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และความกล้าในการคิดและทำในวิธีที่แตกต่าง 5) ความกระตือรือร้นและการทำงานอย่างเต็มความสามารถ และ 6) การรักษาอารมณ์ให้ปกติแม้พบปัญหาอุปสรรค พบว่า ประเด็นความทุ่มเท มุ่งมั่นตั้งใจ และความพยายาม และประเด็นความมั่นใจในตัวเอง มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ เชิงลึก และการสนทนากลุ่มสนับสนุน ข้อมูลดังกล่าว โดยในส่วนตัวความทุ่มเท มุ่งมั่นตั้งใจ และความพยายาม นั้นนักเรียนทุกคนให้ข้อมูลว่าตนเองพัฒนาอย่างชัดเจน ในส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นนั้นมีข้อมูลที่นำเสนอใจคือคำพูดของ สุเทพ (นามสมมติ) ที่ได้รับบทบาทในการเป่าโหวตประกอบเพลง อีสานบ้านเฮา ที่ได้เล่าว่า “ผมไปฝึกเป่าโหวตเพลงอีสานบ้านเฮากับลุงข้างบ้าน 3 วัน และตอนเที่ยงหลังกินข้าวก็มาเป่าให้เพื่อน ๆ ฟังและฝึกซ้อมกับดำเกิง (นามสมมติ) ที่ร้องเพลงนี้อีกหลายครั้ง” ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้น ดาราราย (นามสมมติ) ได้เล่าให้ฟังว่า “ตอนที่เรียนเรื่องสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น หนูได้รับมอบหมายให้ทำผังกราฟิคสรุปเนื้อหาทั้งหมดให้เหลือ หน้าเดียว หนูว่าเป็นงานที่ยากมากสำหรับหนู หนูต้องใช้เวลาทำตั้ง 3 วัน ตอนแรกอ่านเนื้อหา 2 รอบ และลองมาสรุปเป็นผังใยแมงมุม แต่ดูแล้วหนูไม่พอใจเลย ก็เลยนำผังลำดับขั้นตอนมาผสมด้วย ทำและแก้ไข 2 ครั้ง แล้วเอาไปให้ครูดู ครูก็ปรับแก้ให้อีกครั้ง แต่แม้จะต้องทำหลายครั้งก็ตั้งใจที่ได้ทำ เพราะตอนนำเสนอเพื่อน ๆ เข้าใจเนื้อหา”

โดยในส่วนตัวความมั่นใจในตนเองนั้นนักเรียนทุกคนให้ข้อมูลว่าตนเอง และเพื่อน ๆ พัฒนาอย่างชัดเจนโดยจากการสอบถามข้อมูลนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับเพื่อนนักเรียนที่มีความมั่นใจในตัวเองเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนที่สุด เพื่อน ๆ ทุกคนก็ให้ข้อมูลว่า สุเทพ (นามสมมติ) เพราะเดิมไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น รอให้เพื่อน ๆ ให้ความคิดเห็นก่อน แต่ในตอนหลังเขามั่นใจและกล้ามากขึ้น เมื่อได้พูดคุยกับสุเทพ (นามสมมติ) ก็ได้ข้อมูลดังนี้ “ตอนแรกก็ไม่ค่อยมั่นใจ แต่เมื่อทำแล้ว ครูชม เพื่อนก็ชอบ ก็เลยรู้สึกที่เราทำได้ เพราะจริงๆ แล้วก่อนทำอะไรครูก็จะช่วยบอก ช่วยแนะ และเราก็ได้ฝึกอีกเยอะ เราก็ทำได้ต่อยอยู่แล้ว”

ส่วนวันเพ็ญ (นามสมมติ) สมานชัย(นามสมมติ) และทัศนพงษ์(นามสมมติ) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้เล่าข้อมูลว่า “ในช่วงหลังที่ได้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ ก็รู้สึกมีความมั่นใจ ยิ่งได้ช่วยเพื่อนเรียนอ่อนให้เข้าใจเนื้อหา มากขึ้นยิ่งมั่นใจในตัวเองและภูมิใจมาก ๆ”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยกัน หน่วยความสะดวกช่วยพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นเนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมทั้ง 5 องค์ประกอบโดยได้นำแนวคิดสำคัญมาสานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self - Efficacy) การเรียนรู้แบบลึก (Deep Learning) การเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้โดยการชี้นำตัวเอง จิตตปัญญาศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้เหตุผลสำคัญประการหนึ่งคือกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวถูกพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยที่มีแนวคิดสำคัญรองรับ มีการตรวจสอบและพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการปรับปรุง หลังจากนั้นจึงทดลองใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการคัดเลือกผู้ช่วยวิจัยที่มีคุณลักษณะเหมาะสม มีการสร้าง

ความเข้าใจ และฝึกทักษะสำคัญก่อนการทดลอง มีการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาใช้ในการปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ๙ เป็นระยะ เพื่อให้มีความเหมาะสม ซึ่งการดำเนินการอย่างเป็นระบบดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของจอยซ์ และเวลล์ (Joyce and Weil, 1986) ที่กล่าวถึงหลักการพัฒนารูปแบบการสอน (Instructional Model) ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนฯ ในครั้งนี้ว่าในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องมีทฤษฎีรองรับ มีการนำรูปแบบนั้นมาทดลองใช้ในสถานการณ์จริงและนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุง ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

จากข้อมูลที่พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนคือ การทุ่มเท ความพยายาม และความมั่นใจในตนเองนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ลัสซ์ซินสกา กูเทียร์เรซ -โดนา และชวอร์เซอร์ (Luszczynska, Gutierrez - Dona and Schwarzer, 2005) ที่ว่าบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงเขาจะเลือกทำสิ่งที่ท้าทาย เกาะติดกับเป้าหมาย ทุ่มเท และพยายามจนงานสำเร็จและมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสำเร็จ และผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกคตานันท์ บริบาล และคณะ (มปป.) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมรับรู้ความสามารถของตนเองด้านประการที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำการต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จและเน้นให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีความสำคัญมากต้องเน้นให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการ ปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปใช้สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเน้นควรเปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจร่วมกับผู้สอน และมีส่วนร่วมในการจัดบทบาทในการเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ตนเอง และเพื่อน ส่วนในการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกนั้น ต้องสร้างทั้งความมั่นใจในตนเอง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน ทักษะการทำงานตามบทบาทที่ได้รับ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมร่วมกันและตรวจสอบความพร้อมของกันและกันก่อนทำงานจริงด้วย

1.2 การจัดบทบาทแก่นักเรียนนั้นในช่วงต้นควรพิจารณาตามความถนัด และเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกบทบาทที่สนใจ แต่ในช่วงหลังควรให้มีโอกาสฝึกฝนทุกบทบาท โดยให้รับบทบาทที่ยากขึ้น ทำหายขึ้น และ ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งอาจจะกำหนดหลายบทบาท และ อาจจะกำหนดบทบาททั้งเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

สำหรับการดำเนินการตามบทบาทในสถานการณ์จริงในห้องเรียนนั้น ผู้สอนต้องตระหนักว่าการที่ผู้เรียนมีการปฏิบัติผิดพลาดนั้นเป็นเรื่องธรรมดา สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา นั้นผู้สอนควรให้นักเรียนได้แก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน โดยผู้สอนสังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ และใช้คำถามกระตุ้นให้หาวิธีแก้ปัญหา หากแก้ปัญหาไม่ได้

ผู้สอนจึงเข้าไปช่วยเหลือ สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นให้นักเรียนได้แก้ปัญหาด้วยตนเองในเบื้องต้นเช่นกัน หลังจากนั้นจึงให้เพื่อน ๆ เข้ามาช่วยเหลือ โดยผู้สอนสังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ และใช้คำถามกระตุ้นให้หาวิธีแก้ปัญหา หากแก้ปัญหาไม่ได้ผู้สอนจึงเข้าไปช่วยเหลือ และผู้สอนควรนำปัญหาที่เกิดขึ้นนี้สู่การพูดคุยในการจัดกิจกรรมในระยยะที่ 4 การสรุปและสะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้ที่มากขึ้น

สำหรับการจัดบทบาทให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น การจัดให้รับบทบาทเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มจะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจ และได้ผลงานที่ดีกว่า

1.3 กิจกรรมการสรุปและสะท้อนความคิด ซึ่งดำเนินการในชั้นเรียนก่อนจบบทเรียนนั้นผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกได้มีส่วนร่วมในการสรุป และอาจจะนำเทคนิค ผังกราฟิกมาใช้ในการสรุป นอกจากนี้ควรใช้โอกาสนี้ในการชื่นชมการพัฒนาตนเอง ผลงานและการทำงานของนักเรียนในห้อง และนักเรียนที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความมั่นใจ ภูมิใจ และแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง

สำหรับการดำเนินการในระยยะที่ 4 การสรุปและสะท้อนผลการปฏิบัติ นั้นควรดำเนินการทันทีหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วเสร็จโดยอาจจะใช้ผลงานที่เกิดจากการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นสื่อในการเรียนรู้กระบวนการทำงานตามบทบาทที่ได้รับของนักเรียนแต่ละคน โดยในการสะท้อนผลการปฏิบัติในช่วงแรก ๆ ควรเน้นการชื่นชม และเสริมกำลังใจในสิ่งที่ทำได้ดีมากกว่าพฤติกรรมที่บกพร่อง และปัญหาที่เกิดขึ้น ในช่วงหลังที่คุ้นเคยและมีความมั่นใจในตนเองแล้ว จึงเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งพฤติกรรมที่ดี และพฤติกรรมที่บกพร่อง

1.4 ผู้สอนที่นำกระบวนการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ไปใช้ต้องตระหนักในการเป็นแบบอย่างในการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงและแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนการเป็นบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูง และอาจจะพิจารณาเลือกผู้เรียนที่มีคะแนน และพฤติกรรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูง เป็นแบบอย่างให้แก่เพื่อน ๆ นอกจากนี้ผู้สอนควรตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียนสะท้อนการเป็นบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทั้ง 6 ประเด็นคือ 1) ความทุ่มเท มุ่งมั่นตั้งใจ และความพยายาม 2) ความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) ความมั่นใจในตัวเอง 4) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และความกล้าในการคิด และทำในวิธีที่แตกต่าง 5) ความกระตือรือร้นและการทำงานอย่างเต็มความสามารถ และ 6) การรักษาอารมณ์ให้ปกติแม้พบปัญหาอุปสรรค

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวกในตัวแปรอื่น ๆ อาทิ ความเป็นผู้นำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะทางสังคม ความฉลาดในการปรับตัว การกำกับตัวเอง เมตาคognition และความฉลาดทางอารมณ์

2.2 ควรศึกษาผลการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมด้วยช่วย
อำนวยความสะดวกในวิชาอื่น ๆ อาทิ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์

2.3 ควรพัฒนารูปแบบการสอน วิธีสอน โปรแกรมการฝึก หรือแนวทาง
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยผสม
ทฤษฎี/แนวคิดต่าง ๆ ร่วมกัน อาทิ จิตตปัญญาศึกษา เมตาคognition

2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ
ร่วมด้วยช่วยอำนวยความสะดวก ในนักเรียนที่มีลักษณะต่าง ๆ เช่น ระดับชั้นที่ต่างกัน
เพศ ความสามารถพิเศษต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ทีศนา แหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวัน
ออก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เอกคตนันท์ บริบาล และคณะ. (มปป.). การพัฒนาโปรแกรมรับรู้ความสามารถของ
ตนเอง ด้านประการที่ประสบความสำเร็จของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 .วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ฉบับพิเศษ).

Bandura, A. (1986). **Social foundation of thought and action : A social cognitive
theory**. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.

Biggs, A., and Telfer ,R. (1987). **The Process of Learning**. Australia : Prentice-Hall
of Australia.

Joyce, B. and Weil, M. (1986). **Models of teaching**. Boston : Allyn and Bacon.

Luszczynska, A., Gutierrez–Dona,B. and Schwarzer,R. (2005). General
self-efficacy in various domain of human functioning : Evidence from five
countries. **International Journal of Psychology**. 40(2), p.80-89.

Pajares, F., and Miller, M.D. (1994). The Role of self-efficacy and self concept
belief in mathematical problem-solving : A pathanalysis. **Journal of
Educational Psychology**. V.6 p.193-203 .